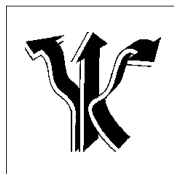

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПОЛІТИЧНА СОЦІОЛОГІЯ”
(для бакалаврів, спеціалістів)

МАУП

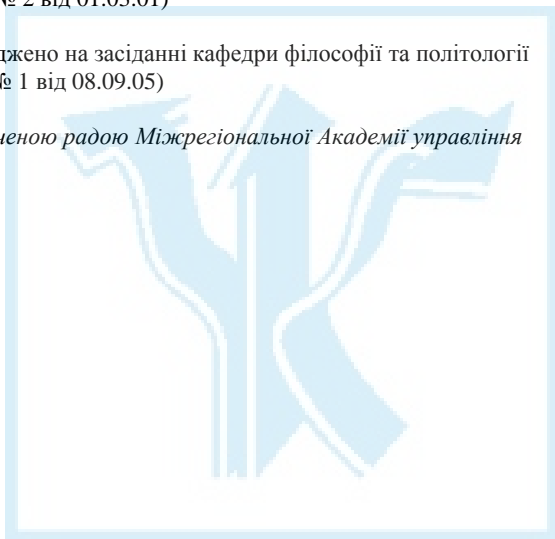
Київ 2005

Підготовлено кандидатом історичних наук, професором *А. П. Бовтруком*

Затверджено на засіданні кафедри прикладної соціології
(Протокол № 2 від 01.03.01)

Перезатверджено на засіданні кафедри філософії та політології
(протокол № 1 від 08.09.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Бовтрук А. П. Навчальна програма дисципліни “Політична соціологія” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: МАУП, 2005. — 10 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Політична соціологія”, питання для самоконтролю студентів, теми рефератів, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Політична соціологія як галузь соціологічної науки та навчальна дисципліна дістає дедалі більшого визнання у системі гуманітарної освіти українського суспільства. Інтерес до неї визначається такими чинниками:

- значним впливом політики на всі сфери суспільства, її різноманітними проявами у соціальній практиці;
- широкими можливостями політичної соціології не тільки спостерігати та коментувати явища у суспільстві, а й роз'яснювати причини існування негативних їх проявів, формулювати конкретні висновки, узагальнення і рекомендації;
- використанням соціологічних методів і нормативів дослідження у сфері політики, що дає змогу отримати комплексне уявлення про соціологічну науку в цілому та про її місце у системі гуманітарних знань.

Нині спеціалістів високої кваліфікації у галузі політичної соціології готують у багатьох вищих закладах освіти. Політична соціологія тільки формується, її структура, напрямки і межі досліджень, нормативи, співвідношення з іншими гуманітарними дисциплінами є сьогодні “експериментальним простором”, здійснюється інтенсивний пошук об’єктивно-предметних характеристик політичної соціології. Сучасне розуміння змісту навчальної дисципліни “Політична соціологія” передбачає також вивчення як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду історичного розвитку соціологічних досліджень політики і політичних відносин.

Мета вивчення дисципліни “Політична соціологія” — опанувати систему знань про предмет політичної соціології та об’єкти її досліджень, закони, категорії у системі суспільствознавства, функції політичної соціології в сучасному українському суспільстві, взаємозв’язок політики й економіки, політики і культури; ознайомитися з основними напрямками становлення та розвитку політичної соціології в Україні, а також набути навичок здійснення соціологічних досліджень політичних процесів.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ПОЛІТИЧНА СОЦІОЛОГІЯ”

№ п/п	Назва теми
1	Політична соціологія як галузь соціологічного знання
2	Становлення й еволюція політичної соціології
3	Основні напрямки сучасної соціально-політичної думки
4	Суспільство і політика. Соціологічні виміри політичної системи суспільства
5	Соціологія політичної культури і політичної соціалізації
6	Соціологія політичного конфлікту
7	Політична соціологія міжнародних відносин і світової політики
8	Соціологічні дослідження політичних відносин і процесів в Україні

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ПОЛІТИЧНА СОЦІОЛОГІЯ”

Тема 1. Політична соціологія як галузь соціологічного знання

Політична соціологія як наука та навчальна дисципліна. Предмет і об’єкти досліджень політичної соціології. Закони, категорії, поняття та структура політичної соціології, її функції в суспільстві. Поняття політичного суб’єкта. Визначення політики та політичної сфери. Соціологічні виміри простору політичної влади. Місце політичної соціології серед інших суспільних наук, логіко-проблемне вивчення політичної соціології.

Література [1; 2; 5; 7; 10; 14; 17; 18; 21]

Тема 2. Становлення й еволюція політичної соціології

Джерела політичної соціології. Соціологічне бачення проблем політики і політичних відносин у творах Платона та Аристотеля. Дослідження форм і змісту політичного життя в період середньовіччя. Основні напрямки соціально-політичної думки в епоху Відродження. Розвиток соціолого-політичних ідей Ф. Гегелем. М. Вебер як один із засновників політичної соціології. Основні положення марксистської соціології політичних відносин. Висвітлення проблем соціально-політичного життя суспільства провідними вченими Західної Європи та

Америци. Основні галузі та напрямки розвитку політичної соціології в Росії. Особливості формування, розвитку та процесу досліджень політики і політичних відносин в Україні. Основні завдання політичної соціології на сучасному етапі трансформації українського суспільства.

Література [3; 6; 8; 10; 14–16]

Тема 3. Основні напрямки сучасної соціально-політичної думки

Традиційні соціально-політичні доктрини як вирази інтересів певних соціальних прошарків та груп. Історичні передумови виникнення консерватизму — ідеології, що орієнтується на збереження та підтримку таких форм державного та суспільного життя, що склалися історично. Основні ідеї неоконсерватизму щодо вирішення головних соціально-політичних проблем сучасного суспільства. Виникнення та розвиток лібералізму. Сукупність ідейно-політичних учень, політичних та економічних програм, які мають на меті ліквідацію або пом'якшення різних форм державного та суспільного примусу індивіда. Основні риси неолібералізму. Основні ідеї радикалізму щодо змісту, форм і методів вирішення питань політичної теорії та практики. Основні концепції соціалізму. Політичний екстремізм. Анархізм як прояв лівого політичного екстремізму. Фашизм як прояв правого політичного екстремізму. Вплив клерикалізму на політичне життя сучасного суспільства.

Література [1; 2; 5; 6; 10; 11; 15; 16; 19]

Тема 4. Суспільство і політика. Соціологічні виміри політичної системи суспільства

Методологічні засади аналізу і підходи до розуміння суспільства, механізмів його функціонування та розвитку. Місце та роль політичної сфери в суспільстві. Сутність політичних процесів. Соціально-політична сфера і соціальна структура суспільства. Соціальна політика: функції, основні завдання. Політика і влада. Сутність і структура політичної системи суспільства. Соціологічні підходи до розуміння політичної системи. Держава — основний політичний інститут. Соціологія політичних рухів і партій. Типологія політичних рухів. Класифікація політичних партій. Функції політичної системи. Політична система сучасної України.

Література [1–2; 6; 8; 11; 13; 15; 16; 19]

Тема 5. Соціологія політичної культури і політичної соціалізації

Поняття політичної культури. Основні концепції політичної культури та підходи до її вивчення. Політична соціологія про сукупність політичних поглядів і позицій громадян щодо політичної системи суспільства, їх типових раціональних та емоціональних компонентів політичної поведінки, про масштаби оцінювання політичних подій як найважливіших елементів політичної культури.

Поняття політичної соціалізації. Формування індивідуального ставлення до політики. Вплив сім'ї, школи, закладів освіти та виховання, церкви, політичних інститутів і організацій на процес політичної соціалізації. Взаємозв'язок механізмів політичної соціалізації з рівнем взаємодії людини і політичної системи, освіти, належності до певного прошарку суспільства, релігії. Національна ідея та її роль у політичній соціалізації. Політична соціалізація молоді. Соціологічне дослідження процесу формування політичної еліти.

Література [1–3; 5; 6; 10–12; 114; 15]

Тема 6. Соціологія політичного конфлікту

Поняття соціального конфлікту. Закони та категорії конфліктології. Визначення конфлікту. Історія конфліктології та сучасні теорії конфлікту. Види та типи конфлікту. Поняття соціального політичного напруження, засоби його вимірювання. Характерні ознаки політичного конфлікту, його складові та стадії. Методи вирішення політичного конфлікту.

Література [4–6; 9; 11; 12; 15; 17; 19; 23]

Тема 7. Політична соціологія міжнародних відносин і світової політики

Формування і розвиток політичної думки з проблем зовнішньої політики й міжнародних відносин. Предмет і особливості соціології міжнародних відносин і світової політики. Міжнародні відносини і світова політика. Основні принципи сучасної міжнародної політики. Підвищення ролі міжнародного спілкування та питання соціологічного аналізу. Соціологічні методи дослідження думок і позицій для інтерпретації мотивів дій у галузі міжнародних відносин. Використання соціологічного методу аналізу пропаганди для інтерпретації ролі пропаганди міжнародних відносин. Застосування соціологічних методів дослідження організацій для аналізу функціонування і впливу як

великих міжнародних організацій, так і національних організацій і дипломатії. Прогнозування як спосіб соціологічного аналізу перспективного розвитку міжнародних відносин. Міжнародні конфлікти: причини, сутність і шляхи розв'язання. Міжнародний конфлікт як об'єкт соціологічного дослідження. Україна в сучасному геополітичному просторі. Соціологія набуття Україною ознак повноцінної розвиненої держави — суб'єкта міжнародних відносин.

Література [1–3; 5; 10; 13; 14; 16; 20; 22; 23]

Тема 8. Соціологічні дослідження політичних відносин і процесів в Україні

Джерела соціологічної інформації про політичне життя України. Основні напрямки та методи соціологічних досліджень політики і політичних відносин в Україні. Еволюція дослідницьких методів. Вивчення ставлення населення до економічної політики держави, до бажаного політичного ладу, до політичних партій. Зростання деполітизації населення. Тенденції соціально-політичного розвитку молоді. Явища і тенденції розвитку політичного життя України. Значення Конституції України для консолідованих політичних процесів.

Література [1; 2; 6; 9; 15; 19; 21]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Що є предметом вивчення політичної соціології?
2. Назвіть спеціалізовані розділи політичної соціології.
3. Розкрийте співвідношення політичної соціології та політології.
4. Які функції виконує політична соціологія?
5. Назвіть представників української політичної соціології та проаналізуйте основні ідеї їх наукових праць.
6. Яка мета політики і політичної влади?
7. Визначте зв'язок політики з соціальною структурою суспільства.
8. Яка структура політики?
9. Що таке політика?
10. М. Вебер про три типи легітимної влади.
11. Зазначте основні елементи політичної системи українського суспільства.
12. Назвіть основні типи і форми держав в історії людства.
13. Класифікація політичних партій.
14. Класифікації партійних систем.
15. У чому суть розвитку стадій політичних рухів?
16. Які основні напрямки соціальної політики?

17. Що таке політичний режим?
18. У чому сутність громадської думки як соціального інституту?
19. Що може бути об'єктом громадської думки?
20. Які функції громадської думки?
21. Які соціологічні методи застосовують при вивченні громадської думки?
22. Від чого залежить структура громадської думки?
23. Які соціальні умови визначають активність функціонування та фактичне значення громадської думки?
24. Які основні джерела формування громадської думки?
25. Критерії соціальної зрілості громадської думки.
26. У чому виявляється суспільно-політична свідомість особистості?
27. Молодіжні організації та їх політичні орієнтації.
28. Які основні складові політичної культури?
29. Форми політичної активності.
30. Що таке електоральна поведінка?
31. Що являє собою політична еліта?
32. Розкрийте поняття політичного конфлікту.
33. Розкрийте основні принципи міжнародних відносин.
34. Основні напрямки соціологічних досліджень світової політики.
35. З чого складається стратегічний і робочий плани дослідження політичних процесів?

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Основні етапи еволюції політичної соціології.
2. Політична соціологія М. Вебера.
3. Соціологія політики В. Липинського.
4. Соціально-політичні погляди М. Драгоманова.
5. Розвиток політичної соціології в умовах трансформації суспільства України.
6. Політика як соціальний феномен та об'єкт дослідження.
7. Політична система сучасної України.
8. Концепція влади у соціології.
9. Сучасні теорії політичної еліти.
10. Суспільно-політичні інститути та рухи: проблеми теорії та історії.
11. Специфіка політичної культури в умовах ринкових відносин.
12. Соціальні ідеї та політика у сучасному світі.
13. Політична опозиція у системі влади.
14. Електоральна поведінка: сутність і сучасні проблеми.
15. Методика соціологічного аналізу політики.
16. Політичні конфлікти в сучасній Україні.

17. Формування політичної орієнтації молоді (методологічні та методичні проблеми соціологічного дослідження).
18. Соціологічні дослідження міжнародних відносин і світової політики.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Амелин В. Н.* Социология политики. — М., 1992.
2. *Бурдые М.* Социология политики: Пер. с фр. — М., 1993.
3. *Бурлацкий Ф. М., Галкин А. А.* Современный Левиофан: очерки политической социологии капитализма. — М., 1985.
4. *Введение в теорию конфликта / В. В. Дружинин и др.* — М., 1989.
5. *Вебер М.* Соціологія. Загально-історичні аналізи. Політика. — К., 1998.
6. *Вятр Е.* Социология политических отношений: Пер. с пол. — М., 1979.
7. *Головатий Н. Ф.* Социология молодежи. — К., 1999.
8. *Головатий М. Ф.* Професія — політик. — К., 2000.
9. *Головаха Є. І.* Стратегія соціально-політичного розвитку України. — К., 1994.
10. *Дмитриев А. В.* Политическая социология США: Очерки. — Л., 1971.
11. *Иванов В.* Политическая психология. — М., 1990.
12. *Ольшевский Д. В.* Массовые настроения в политике. — М., 1995.
13. *Піга В. М., Стеблич Б. А.* Політичні партії у політичній системі суспільства. — Львів, 1994.
14. *Піга В. М., Стеблич Б. А.* Політична соціологія. — Львів, 1994.
15. *Рудич Ф. М.* Політична система сучасної України. — К., 1998.
16. *Ручка А. О., Танчер В. В.* Курс історії теоретичної соціології. — К., 1995.
17. *Система социологического знания: Учеб. пособие / Сост. Г. В. Щёкин.* — 3-е изд. — К.: МАУП, 1998.
18. *Смелзер Н.* Социология. — М., 1994.
19. *Соціологічна думка України: Навч. посіб. / М. В. Захарченко, В. Ф. Бурлачук, М. О. Молчанов та ін.* — К., 1996.
20. *Социологический энциклопедический словарь.* — М., 1998.
21. *Соціологія / За заг. ред. В. П. Андрущенко, М. І. Горлача.* — К.; Харків, 1998.
22. *Черниш Н. М.* Соціологія: Курс лекцій. — Львів, 1996.
23. *Якуба Е. А.* Социология. — Харьков, 1996.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Політична соціологія”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Політична соціологія”	4
Питання для самоконтролю студентів	7
Теми рефератів.....	8
Список рекомендованої літератури	9

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
Л. С. Тоболіч
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-735

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП